

Mitä tutkimusperustaisuus tarkoittaa vaativan erityisen tuen kontekstissa?
Miten tuen järjestämistä voitaisiin johtaa ja ohjata niin, että se tukisi sekä opettajan työtä ja oppilaiden tuen saantia?

VIP-verkosto 13.2.2020

Eija Kärnä

Itä-Suomen yliopisto

Neljä kehystä vaativan erityisen tuen huomioimiseen tutkimusperustaisesti

(Bolman, & Deal, 1984, 1991, soveltaen)

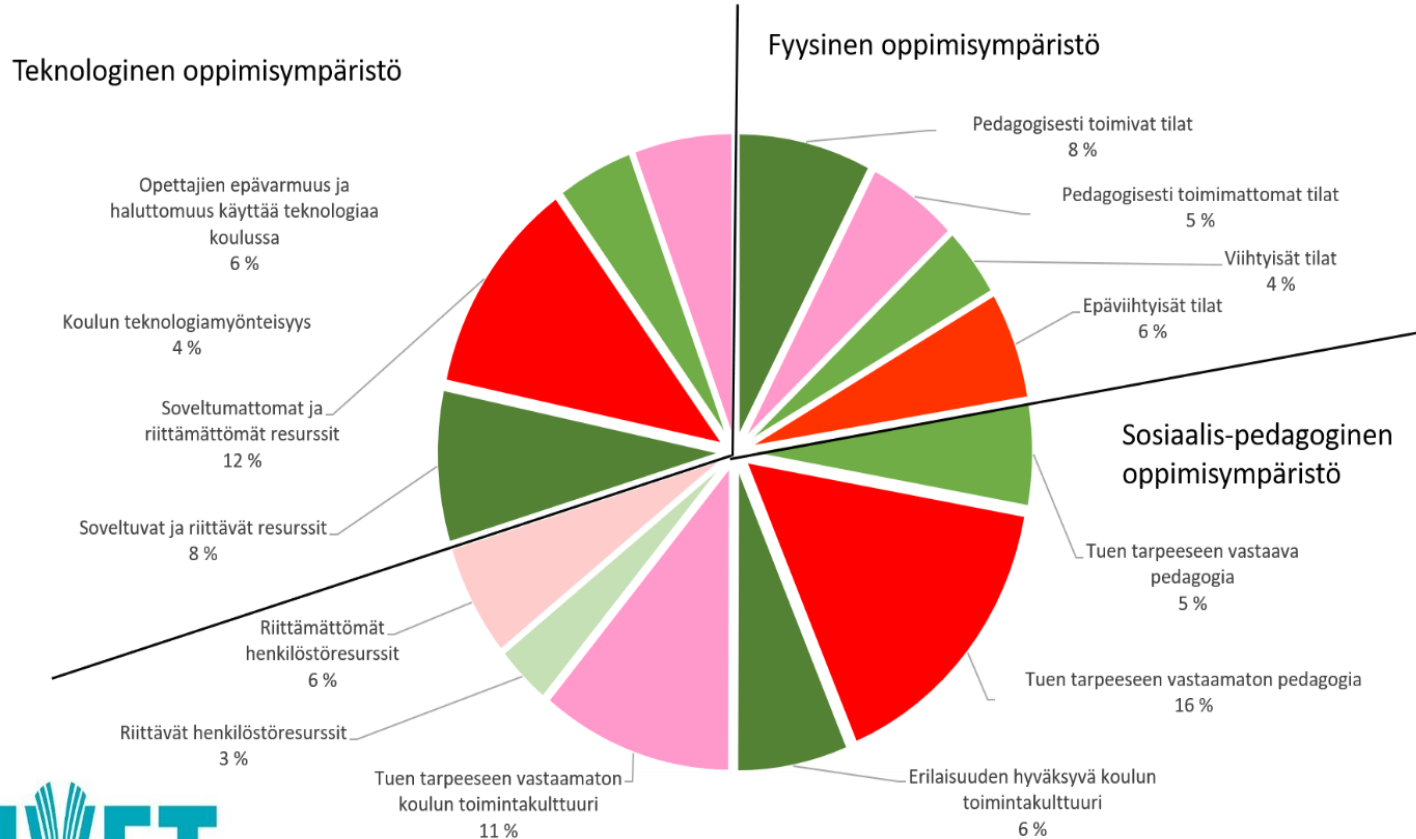
1. Strukturointi (structural)
2. ”Poliittinen”/dialoginen toiminta (political)
3. Osallistaminen/innostaminen (human resource)
4. Symbolien hyödyntäminen (symbolic)

Strukturointi

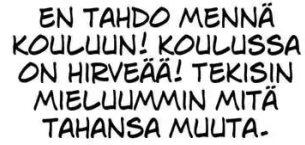
Oppilaan tuen järjestämisen edistävät ja estävät tekijät

(Majoinen, J. (2019). Toimintakulttuuri, resurssit ja pedagogiaoppilaan tukea edistävät ja vaikeuttavat tekijät fyysisessä, sosiaalis-pedagogisessa ja teknologisisessa oppimisympäristössä)

- Oppimisympäristön rakentaminen tukemaan opiskelua
- Selkeä strategia tuen tarjoamiselle eri tilanteissa
- Henkilökunnan informointi toimintatavoista
  - Esim. ohjeistukset näkyvillä paikoilla
- Ympäristön rakentaminen selkeäksi
  - Esim. siirtymien suunnittelu
  - Tuen saannin helppous (tukikioski)

"Poliittinen"/dialoginen toiminta

Dialogisuus kasvatusvuorovaikutuksessa

- Ilmenee puheessa tai keskustelussa, jota tilanteessa käydään
- Haasteellinen lapsi rakentuu vuorovaikutusprosessissa
- Haasteellisia tilanteita tulisi tarkastella vuorovaikutusvihjeiden avulla
- Vuorovaikutukseen liittyy riskejä ja mahdollisuuksia riskien vähentämiseen
- Kyse on viime kädessä sanavalinnoista
Suurin osa valinnoista tottumuksen ohjaamia
- Jos kehitetään ymmärrystä, on tarkasteltava erityisesti sana- ja sävyvalintoja sekä niiden seurauksia

(Lundán & Suoninen, 2006)

- **Matti:** Täällä haisee! Mä en voi istua tässä, kun täällä haisee.
- **Leena:** Istut omalla paikalla ja kerrot, mikä hätänä!
- **Matti:** (On kävellyt jo ovelle ja pysähtyy) Toi haisee! (Osoittaa tyttöä, vieruskaveriaan.)
- **Leena:** **Sä häiritset ihan tahallaan täällä nyt! Ei täällä mikään haise, nyt vaan tänne istumaan!**
(Muut lapset katsovat Mattia kummastellen.)
- **Leena:** Häiritset nyt selvästi meidän muiden työrauhaa omalla käytökselläs.
- **Matti:** Mun päätä särkee. (Nousee taas paikaltaan ja juoksentelee muiden lasten ympärillä.)
- **Leena:** Ei koulussakaan tuollainen peli vetele, että juostaan ympäri luokkaa kesken tunnin.
- **Matti:** Mun päätä särkee. (Avaa oven ja hakkaa päätänsä tätä vasten.)
- **Leena:** Ja toi varmaan auttaakin päänsärkyyn
(Muut lapset istuvat omilla paikoillaan hieman huvittuneina Leenan ironiasta.)
- **Matti:** Mä lähen sit kotiin täältä!
- **Leena:** Sä lakkaat nyt häiritsemästä muita, onko selvä? Sun kohdallas pätee nää samat säännöt kuin muillakin päiväkodissa

- **Leena:** Nyt sitten vauhtia siihen pukemiseen!
- **Matti:** (Hidastelee ja sanoo aikuista matkien venyttelevällä äänellä) Nyt vauhtia siihen pukemiseen
- **Matti:** Sä oot pelle. Mä ammun sut vielä.
- **Leena:** Miks sä, kun sua kiukuttaa, uhkailet ampumisella?
- **Matti:** Sä et voi estää mua. Poliisitkaan ei voi estää mua
- **Leena:** Miksi sä sillai uhkailet? Ihan turhaan. Mehän ollaan sun tuttuja ja välitetään susta.
- **Matti:** Missä mun toinen sukka on?
- **Leena:** Tuolla se on hyllyllä, mä annan sen. Mut hei, ihan totta kerro, miks sä uhkailet aina sillä ampumisella?
- **Matti:** Se (sukka) on mennyt toisen paikalle (näyttää viereistä, toisen lapsen hyllyä).
- **Leena:** Niin onkin, (ojentaa sukan lapselle) tässä se on, mutta kuulitko kysymyksen?
- **Matti:** (Vaikenee ja laittaa sukkaa jalkaan) En mää tiedä.
- **Leena:** Sä oot fiksu ja kiva poika, me tykätään susta mutta sun käytös ei ole kivaa. Siitä ei tykätä yhtään.
- **Matti:** Auta mua pukemisessa, jooko?
- **Leena:** Mä luotan sinuun, sä selviydyt siit

- Rakentaa yhteyksiä ja verkostoja
- Neuvottella resursseista/resurssien jaosta
- Sovittella erilaisia näkemyksiä
- Tunnistaa yhteistyön rakentuminen vuorovaikutuksessa
- Tunnistaa vallankäytön rakentumisen elementit yhteistyössä
- Vallankäytön rakentumisen elementtien tekeminen tietoiseksi
  - Esim. Keskustelut tuen järjestämisestä eri tahojen kanssa

Osallistaminen/innostaminen

- Opettajan arvio omasta toiminnasta erilainen kuin oppilaiden arvio hänen toiminnasta (Khine & Lourdusamy, 2006)
  - Opettaja arvioi itsensä avuliaammaksi ja ymmärtäväisemmäksi ja vähemmän tiukaksi ja moittivaksi kuin oppilaat
- Tulosten mukaan opettajan tärkeä tietää, millaisena opettajana oppilaat häntä pitävät
- Opettajan rakentama sosiaalinen ympäristö vaikuttaa oppimiseen
  - Oppilaita kannustavassa luokassa ja selkeästi järjestetyillä oppitunneilla oppilaat sitoutuivat emotionaalisesti, kognitiivisesti ja sosiaalisesti paremmin matematiikan opiskeluun (Rimm-Kaufman et al., 2015)
  - Opettajan systemaattinen ja jatkuva ohjaus tukivat emotionaalisesti oppilaiden (yläkoulu ja lukioikäiset) työskentelyä
  - Opettajan jatkuva ohjaus voi olla myös tarpeetonta ja ehkäistä ongelmaratkaisutaitojen kehittymistä (Strati et al., 2017)
  - Opettajan emotionaalinen tuki ja kannustus tytöille tärkeämpää kuin pojille
  - Opettajan koettu emotionaalinen tuki liittyi kaikkien oppilaiden parempaan suortumiseen todistuksen keskiarvoilla mitattuna (Tennant et al., 2015)

- Voimauttaa ja osallistaa tuen järjestämisen vaihtoehtoja etsittäessä
- Hyödyntää kaikkien tietotaitoa
- Siirtää päätöksentekoa toimijoille
- Pyrkiä inhimillisen pääoman maksimaaliseen hyödyntämiseen

Esim. tiimityöskentely, erilaiset yhteistyö - ja täydennyskoulutusmenetelmät

Symbolien hyödyntäminen

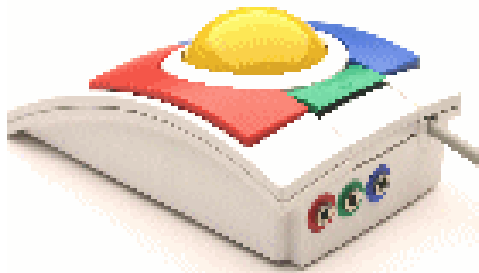

Symbolit merkitysten välittäjänä

(Hatch, 1997; Lahtero, 2011)

- Artefaktit ovat ihmisten tuottamia organisaation näkyviä osia, jotka ilmenevät
  1. käyttäytymisenä (esim. seremoniat, kommunikoinnin tavat, palkitseminen, rangaistukset)
  2. puheena tai kirjoitettuna tekstinä (esim. vitsit lisänimet, tarinat, historia, metaforat)
  3. fyysisinä objekteina (esim. logot, rakennukset, pukeutuminen, välineet)
- Artefakteista voidaan olla tietoisia mutta ei aina
- Artefaktista tulee symboli, kun ihmiset käyttävät sitä merkityksenantajana

TUVET

- Visioida mahdollisia tavoitteita
- Luoda missioita
- Muovata ja muokata mielikuvia tuen tarpeista
- Ymmärtää ja tulkita kokemuksia symbolien avulla (viestintä symboleilla)
- Valaa uskoa onnistumisesta

- Kaikkia kehyksiä kannattaa hyödyntää
- Jos henkilökunnalta puuttuu motivaatiota ja sitoutumista sovelletaan symbolista ja osallistavaa kehystä
- Jos vastuissa ja prioriteeteissa pulmia sovelletaan struktuurista ja poliittista/dialogista kehystä
- Jos ongelmana epävarmuus ja ahdistus tulevaisuudesta ja sen suunnasta sovelletaan symbolista ja poliittista kehystä

Tutkimusperustainen vaativaan erityiseen tukeen liittyvän osaamisen vahvistaminen opettajankoulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa (TUVET)

- **TUVET-hankkeen tavoitteet:**
  - Erityisen tuen sisältöjen kehittäminen opettajankoulutuksessa
  - Opettajankoulutuksessa sekä työssä olevien opettajien vaativan erityisen tuen osaamisen lisääminen
- Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Hankkeen toteutusaika: 1.12.2018-30.06.2021

TUVET

Hankkeen toimijat:

Itä-Suomen yliopisto
koordinaattorina

Helsingin ja Jyväskylän
yliopistot partnereina

Tiivis yhteistyö Oppimis- ja
ohjauskeskus Valterin ja
VIP-verkoston kanssa

Työpaketti1. Pedagogiset ratkaisut ja vaativa erityinen tuki

TAVOITTEEMME:

- Tutkimustiedon kokoaminen ja levittäminen vaativan erityisen tuen pedagogisista ratkaisuista

TOIMENPITEEMME:

- Systemaattinen kirjallisuuskatsaus kasvatustieteellisten alojen yhteisessä kansainvälisessä ERIC-tietokannassa
- Kohteena meta-analyysit, kirjallisuuskatsaukset ja vertaisarvioidut artikkelit
- Tulosten pohjalta koostetaan suomenkielinen raportti/opas, jossa kuvataan vaativan erityisen tuen tutkimusperustaisia menetelmiä. Opas on tarkoitettu opettajankouluttajien, opettajien ja opiskelijoiden käyttöön
- Tutkimusperustaisten menetelmien käyttöä kokeillaan erityisopettajakoulutuksen harjoittelussa
- Maksuttomat täydennyskoulutukset keväällä 2020 teemalla ”Pedagogiikka ja vaativa erityinen tuki”

Työpaketti 2. Vaativan erityisen tuen sisältöjen kehittäminen opettajankoulutuksessa

TAVOITTEEMME:

- Vaativan erityisen tuen sisältöjen kehittäminen osana opettajien pedagogisten opintojen ja erityisopettajien koulutusta

TOIMENPITEEMME:

- Erityisopettajien ja opettajien pedagogisissa opinnoissa lisätty vaativan erityisen tuen sisältöjä (HY)
- HY:n kursseja toteutetaan aikaisempaa useammin Moodlessa. Tuotettuja sisältöjä pyritään tuomaan myös vapaasti saataville.
- Inklusiiviset toimintaympäristöt -opintojakson sisällöllinen ja menetelmällinen kehittäminen, MOOCin rakentaminen (UEF, JYU)

Koulu muutoksessa -projekti (HY)

- Tarkastellaan uuden alakoulun toimintakulttuurin muutosta ensimmäisenä lukuvuotena:
Miten kaikkien koulu toteutuu?
- Tarkastelussa erityisesti se, mistä kaikesta koulun kehittäminen riippuu?
- Haastattelut, havainnointi, kyselylomakkeet, oppilaiden kirjoitelmat
- Raportointi ja koulun kokemusten jakaminen mm. e-Erikan kautta
- Teemoja syksyiltä mm. yhteistyö ja sen merkitys, kehittämisen ilmapiiri, osaamiseen ja jaksamiseen liittyvät resurssit sekä jaettu johtajuus

Työpaketti 3: Moniammatillisen yhteistyön toimintamallin kehittäminen

TAVOITTEEMME:

- Tutkimusperustaisen moniammatillisen yhteistyömallin kehittäminen ja kokeilu opettajankoulutuksessa

TOIMENPITEEMME:

- Kehittämistyötä yhteistyössä erään yhtenäiskoulun kanssa:
- Tuen askelkartta moniammatillisen yhteistyön kehittämiseksi oppilaitoksessa
- Psykiatrinen sairaanhoitaja osana moniammatillista tiimiä 08.2019-05.2020
- Case osaksi Erityisopettaja moniammatillisena toimijana -opintojaksoon 2020
- Pro gradut: a) Moniammatillisen yhteistyömallin kehittäminen, b) Opettajien näkemyksiä psyykkarin kanssa työskentelystä ja psyykkariyhteistyön kehittämisestä, c) Oppilaiden ja huoltajien kokemuksia psyykkarin kanssa työskentelystä

Työpaketti 4. TUVET-hankkeen täydennyskoulutukset

TAVOITTEEMME:

- Vaativan erityisen tuen toimijoiden tutkimusperustainen täydennyskoulutus

TOIMENPITEEMME:

- Neljä (4) täydennyskoulutus x viidellä (5) eri paikkakunnalla eri puolilla Suomea (yhteensä 20 koulutusta)
- Täydennyskoulutuksiin osallistujilta palautetta ja tietoa kyselyillä ja haastatteluilla
- Kevään 2019 koulutus ”**Lapsen osallisuus ja oikeudet moniammatillisessa yhteistyössä**”
  - Koulutukset Turussa, Oulussa, Joensuussa, Helsingissä ja Seinäjoella, osallistujia 247
  - 165 osallistujaa vastasi päivän päätteeksi ”Kuinka hyvin koulutus vastasi sisällöllisesti odotuksiisi?” asteikolla 1-10. Vastausten keskiarvo 7,76
- Syksyn 2019 koulutus ”**Dialogisuus ja vaativa erityinen tuki**”
  - Koulutukset Kuopiossa, Tampereella, Vaasassa, Helsingissä ja Rovaniemellä, osallistujia 364
  - 219 osallistujista vastasi päivän päätteeksi ”Kuinka hyvin koulutus vastasi sisällöllisesti odotuksiisi?” asteikolla 1-10. Vastausten keskiarvo 7,16

TUVET-TÄYDENNYSKOULUTUKSET 2020

Maksuton koulutus opettajille ja muille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville
(vaativan erityisen tuen) moniammatillisille toimijoille

Kevään 2020 koulutukset:

*Vaativa erityinen tuki ja
pedagogiikka*

Kouluttajina:

Jyväskylän yliopiston kouluttajat:

Raija Pirttimaa, Elina Talja ja Riikka
Iisakka

+ vierailevat luennoitsijat

Koulutusten aikataulu:

Ke 11.3. Kouvola

To 12.3. Oulu

Ti 24.3. Jyväskylä

Ke 25.3. Tampere

To 26.3. Pori

Lisätietoa sisällöistä, kouluttajista ja
ilmoittautumisesta:

www.tuvet.fi/koulutus

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yhteistyössä
VALTERI

Työpaketti 5. Arviointitietoa hankkeesta

TAVOITTEEMME:

- Hankkeessa kehitettävien opintojaksojen ja täydennyskoulutuksen sisältöjen ja toteutuksen arviointia
- Arviointitiedon kerääminen hankkeen tulosten hyödynnettävyydestä

TOIMENPITEEMME:

- Kysely VIP-verkoston toimijoille (N=103) moniammatillisen yhteistyön kehittämisestä, kevät 2019
- Moniammatillisen yhteistyömallin kehittämiseen liittyvä case-tutkimus
- Inklusiiviset toimintaympäristöt -opintokokonaisuuden kolmivaiheinen arviointitutkimus (Kirkpatrick, 2007) vuoden 2019-2020 opinnoista (UEF, JYU), sisältö ja toteutus (luennot/verkkokurssi "MOOC")
- Koulukulttuurin muutoksen tutkimus ("Kaikkien koulun")
- Täydennyskoulutusten kolmivaiheinen arviointitutkimus (Kirkpatrick, 2007) vuoden 2019-2020 koulutuksista (Merja Mannerkosken väitöskirja)

Vaativan erityisen tuen materiaaleja opettajankoulutukseen ja opettajien täydennyskoulutukseen

TUVET Tuvet Hanke
7 tilaajaa

ETUSIVU VIDEOIT SOITTOLISTAT KANAVAT KESKUSTELU TIETOJA

Lataukset ▶ TOISTA KAIKKI

Musical and Social Haptics: Background
55 näyttökertaa • 1 kuukausi sitten
Tekstitykset

Haptics in Action
34 näyttökertaa • 1 kuukausi sitten
Tekstitykset

TUVET HANKKEEN TAKANA: esittelyvideo
182 näyttökertaa • 2 kuukautta sitten

Vaativa erityinen tuki toisella asteella
227 näyttökertaa • 3 kuukautta sitten
Tekstitykset

Vaativa erityinen tuki
190 näyttökertaa • 11 kuukautta sitten

UEF: Inklusiiviset toimintaympäristöt 2 op, 2019

ALOITA TÄSTÄ ETUSIVU UUTISET

OPINTOJAKSON SISÄLTÖ PALAUTE KYSY OPINTOJAKSOSTA

MODUULI 1. JOHDATUS TOIMINTAYMPÄRISTÖIHIN

MODUULI 2. FYYSINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

MODUULI 3. PEDAGOGINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ

MODUULI 4. SOSIAALINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ 1/2

MODUULI 5. SOSIAALINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ 2/2

TUVET MATERIAALIPANKKI

TUVET-hankkeen ylläpitämä materiaalipankki vaativan erityisen tuen toimijoille

Etsi

TUVET

TUVET
TUTKIMUSPERUSTAISTA VAATIVAN ERITYISEN TUEN KEHITTÄMISTÄ

Etusivu Vaativa erityinen tuki Autismikirjo Kehitysvammaisuus Moni- ja vaikeavammaisuus Psyykkiset pulmat

Kirjallisuutta

- Bolman, L. G., & Deal, T. E. (1984). *Modern approaches to understanding and managing organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bolman, L. G., & Deal, T. E. (1991). Leadership and Management Effectiveness: A Multi-Frame, Multi-Sector Analysis. *Human Resource Management* 30: 509-534.
- Hatch, M.J. (1997). *Organization theory: Modern., Symbolic and postmodern perspectives*. Oxford: University Press.
- Khine & Lourdyamy A. (2006) Reflective analysis of teachers' behaviour and students' perception of classroom interaction In D. Fisher & M. S. Khine In *Contemporary approaches to research on learning environments : worldviews*. New Jersey: World Scientific.
- Lahtero T. (2011). Yhtenäiskoulun johtamiskulttuuri. Symbolis-tulkinnallinen näkökulma. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä studies in Education, Psychology and Social Research 405.
- Lundán, A. & Suoninen, E. 2006. Haasteellisen lapsen kohtaaminen. *Kasvatus* 37 (5), 453-462.
- Majoinen, J. (2019). Toimintakulttuuri, resurssit ja pedagogiaoppilaan tukea edistävät ja vaikeuttavat tekijät fyysisessä, sosiaalis-pedagogisessa ja teknologisessa oppimisympäristössä. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education, Humanities, and Theology No 144. University of Eastern Finland.
- Rimm-Kaufman, S. E., Baroody, A. E., Larsen, R. A., Curby, T. W., & Abry, T. (2015). To what extent do teacher-student interaction quality and student gender contribute to fifth graders' engagement in mathematics learning?. *Journal of Educational Psychology*, 107(1), 170.
- Strati, A. D., Schmidt, J. A., & Maier, K. S. (2017). Perceived challenge, teacher support, and teacher obstruction as predictors of student engagement. *Journal of Educational Psychology*, 109(1), 131.
- Tennant, J. E., Demaray, M. K., Malecki, C. K., Terry, M. N., Clary, M., & Elzinga, N. (2015). Students' ratings of teacher support and academic and social-emotional well-being. *School psychology quarterly*, 30(4), 494.

Kiitos

<https://www.tuvet.fi/>

TUVET

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Yhteistyössä

